

aminek ellenében Amerika az angol világháborús hadiadósság törlését ajánlotta fel. Anglia azonban mindeddig nyugatindiai szigetbirtokát a Bermuda szigetekkel együtt Atlanti-óceáni uralma és hajózása lényeges biztosító pillérének tekintette. Különösen nélkülözhetetlen itt számára a Kis Antillák szigetsorozatja a venezuelai és trinidadai petróleumszállítások biztosítása miatt. Különben Anglia az Atlanti-óceán és az Afrika körüli tengeri útját India felé az Ascenzion, Szent Heléna, Azori, Kapverdi és Mauritius szigetekkel, valamint a Simonstown-i és Durbán-i erődökkel biztosítja. Ezeken túl kezdődik azoknak a szigeteknek és erődöknek a láncolata, amely Mombaschán és Adenen keresztül Singaporeig és Port Darwinig Anglia tényleges tengeruralmának látható s legújabbban mind sűrűbben emlegetett és bolygatott vonala.

A L I P C S E I K E R E S K E D Ő

Irta: MIHAIL SADOVEANU

Végre elérkezett az áhitott perc, hogy a drágánestii Jonicának, a mi igen tisztelt udvari istálló-mesterünknek, megint kedve kerekedett mesélésbe fogni és mi éppen nagy élvezettel készülődtünk az új történet meghallgatására, amikor egyszercsak lármát és kiáltozást hallottunk az esti ködtől megült szucsavai utról. Elsőnek maga az istálló-mester ugrott talpra. Boroskancsóját lecsapta az asztalra.

— Hát ez meg mi legyen? — kérdezte tőlünk élesen és nyugtalanul.

Mi nem tudtuk, nem válaszoltunk.

Az istálló-mester kettőt lépett az út felé. Akkor megjelent szobája ajtajában Ankuca. Keble magasságában nagy lámpást tartott. A fény megbiborosította orcáját. Ebben a rózsaszerű tündöklésben szeme nagyobbak, feketébbnek tűnt. Lejött a két lépcsőn, az országút felé sietett, mi csak a szép fejet láttuk siklani, a testet könnyű árny fedte.

— Valami szekereknek kell lenniök, Jonica barátom, — mondta ki gondolatát Isac megyekapitány. — Amikor majd visszatér Nagyságod a helyére, az asztal mellé, legyen gondja rá, hogy fel ne fordítsa borát, merthogy az igen jó dolog, hogy ha nem is drága.

— Szekerek lesznek, — helyeselt a szabad paraszt.

Valóban szekerek voltak. Tömör, ökörmegállító hangok szálltak: Áhó! Áhó! A lámpás fénye, belevillámolva a vaksötétbe, gyékényernyős szekerekre vetült, amelyek mintha most termettek volna elő a földből. Fehérbebujt emberek sűrögtek-forogtak tűnve-eltűnedezve. Valaki jókedvűen szólt:

— Adjon Isten, Ankuca asszony!

— Isten hozta! — adta vissza a fogadósné.

Hangjába édes énekszó vegyült, azt mi jól ismertük régóta. Mindkét kezébe fogta a lámpást, felemelte a feje fölé — homloka előreborult — hogy felismerje vendégeit. Akkor a lámpásba helyezett kicsiny faggyufáklya lángja körébe báránybőrsapkát és hosszú bőrbundát viselő szakállas férfi lépett és a fogadó tulajdonosnője felé közeledett. Szakállát olló türtőztette-kerekítette; arcán, amely gazdag volt húsban s kellemesen telt, mint egy igazi jólevő-ivó keresztényé, mosoly ült.

— Ugy itélem valami kereskedő lehet, — jelentette ki Neculae Isac, a megyekapitány.

A fogadósné felismerte vendégét. Hangja simogató lágyssággal hullt, emelkedett.

— Éppenséggel Nagyságod az, Demján uram? Akkor hát még egyszer Isten hozta. Tessék belépni házamba. Parancsolja meg szekereseknek, hogy húzzanak át a pallón, de jól ügyeljenek nehogy feldőljenek. Kerüljenek be ügyesen az ereszfedél alá. Akkor aztán bezárjuk a kapukat, mint valami várban s Nagyságod nyugton lehet még, ha arany is van a batyukban.

— Nincs nekem aranyam, drága Ankuca asszony, — védekezett kacagva a kereskedő.

— Tudom, Demján uram, de hát drága dolgai csak vannak Nagyságodnak, hát azért mondom, hogy nyugton lehet. A kapukon kívül, amiket jól ismer bizonyára van itt egyéb jó is: jó emberek telepedtek le a kemence körül, új boromat izlelik-itélik. Vágtam aztán, éppen ma, jó kövér csirkét s friss a kenyér is, előbb szedtem ki. Ez mind igen kedvére való lesz, ugy vélem, hiszen olyan embernek ismerem, ki nem fut a jó falás elől, se az igaz társaságtól.

A szabad paraszt belevegyült a társalgásba, felemelte a hangját:

— Hát aztán, ha ilyen ember őnagysága, mi nagy örömmel látjuk magunk közt, tessék tüzünkhöz.

— Jonica az, aki beszélt, a drágánestii udvari istállómeister, — búgta Ankuca, mint a gerle, a kereskedő pedig meghajolt az istállómeister és a tűz körüli árnyak felé.

— Számomra igen nagy tisztesség lesz, — mondotta, — és kérem Nagyságotokat tekintsenek máris legalázatosabb szolgájuknak. Előbb azonban abban kereskedem, hogy rendbehelyezzem árumat s a barmok és az emberek eledele után lássak, ha ezt elvégeztem, ki sem lesz boldogabb nálam, hogyha megizlelhetek étel után egy pohár új bort. Mert, amint írva is vagyon, a bor jót tesz a szívnek és igen jól használ a test különböző más szerveinek is.

Az istállómeister a tűzünk felé visszafordulva jóindulattal mondta:

— Ez a kereskedő kedvemre való!

— Igazat adok Nagyságodnak, udvari istállómeister uram, — helyeselt Leonte apó. — Az az ember, aki ahogy meglát valakit, abban a szent percben kacag és szól hozzá, nem hordoz bensőjében se csalafintaságot. se más rejtegetnivalót; és ha még hozzá az Uristen éppen az oroszlán jegyében és a nap plánétájának uralma alatt rendelte el születni, mint ezt az idegent, nem lehet semmi ellene abban, hogy vagyont gyűjtsön és nagy méltóságban legyen része. Az ő dolgai érdemesek és hasznothajtok; és még ha gögösen is emeli fejét s ha csikorog is minden lépése, mindenkoron jámborságról és békés baráti hajlandóságról térszen tanuságot...

— Kérdezzük hát meg, Leonte apó, milyen csillag jegyében született ez az idegen, — határozta el az udvari istállómeister.

— Ha Nagyságod úgy akarja kérdezzük meg. A magam részéről nem vagyok ellene, — egyezett bele a szóba a csillagjós.

A szekerek és a szekeresek áthaladtak a fogadó kis hídján a lámpás világában. Három nagy gyékényernyős szekeret számoltunk meg. A telekerekek nehezen, tompán szóltak. A parasztok nógatták az ökröket. A

kenderostorok könnyű csattogással verték a nagy ökörhátakat. Az emberek, az ökrök, a gyékényes szekerek elhaladtak előttünk. A fogadóudvar ereszfedele alatti mély sötétség elnyelt mindent. Még egy ideig emberi hangokat hallottunk, majd zajokat, amelyeket tárgyak okoztak. Valaki kiáltott. A kocsisok levették az ökrökről a jármokat. A földre dobták gyors egymásutánban. Jól kivehető volt a nehéz fa és vasalkotmányok földbefuródásának zaja, majd mindenek fölé emelkedett vékonyan, repülő madár módjára, csapongó, szállaló vidámsággal a fogadós né szavainak dallama.

Jött a kereskedő felénk inogva, tömötten, szélesen, nagy bundájában, csikorgó lábbelijeiben.

— Kivánok mindenkinek jó estét és örülök a találkozásnak, — mondotta.

— Köszönjük Nagyságodnak, — válaszolt az udvari istálló-mester.

— Ha meg nem sértem, üljön le körünkben, igen tisztelt Demján uram.

— Krisztisor Demjánnak hívnak, — egészítette ki az istálló-mester szavait a kereskedő — és Jassyban van boltom a nagyuccán.

— Ez már aztán igazán jól van. Kérem hát Nagyságodat, igen tisztelt Demján uram, telepedjék le ide mellém a tuskóra; és a tűz világánál hadd méregessük egymást, mi Nagyságodat, Nagyságod meg minket, úgy lesz haszna az ismeretségnek. Leonte apó, aki foglalkozására nézve csillagjós s aki nekem öreg és bölcs barátom, azt mondja, igen tisztelt Demján uram, hogy Nagyságod az oroszán csillagjegyében született és mi igen kíváncsiak volnánk megtudni vajjon valóban így van-e?

A kereskedő zavartan pislogott, lezárta a szemét, mintha a lángok sértenék, majd újra kinyitotta és csodálkozva, kételkedve tekintett köröskörül.

— Ez valóban így van, — vallotta meg nekünk. — Születésem napja, Isten akaratából, július hó 18.-a.

— És lenne szives Nagyságod még azt is megmondani vajjon az az év, amelyben a világra jött, csakugyan a nap plánétájának uralma alatt állott?

— Nem tagadhatom le, így van, — mondta vontatottan, egyre jobban csodálkozva a becsületes kereskedő, — 1814-ben, a megváltás évében, születtem. Hogyan és kitől tudhatták meg Nagyságotok mindezeket?

— Joggal csodálkozhatik, igen tisztelt barátom, — mondta mosolyogva az istálló-mester, — aminthogy mi is igen nagyon csodálkozunk; hiszen anélkül, hogy ismerte volna Nagyságodat, csupán árnyéka látásakor, Leonte apó meg tudta mondani az igazat. És mondott ő ennél többet s nagyobbat is; azt, hogy Nagyságod csikorgó lábbelikkal jó majd kö-zénk, amiben mindjárt ahogy jött Nagyságod, igaza lett.

Amikor Leonte apó valamennyiünket tágranyilt szemmel, felpúposodott szemöldökkel látott, felkelt helyéről, boroskancsójával a kezében.

— Igen tisztelt udvari istálló-mester ur, — mondotta emelt hangon — és Nagyságod is Demján uram! Ha azt mondom, hogy csupán és egyesegyedül az Isten Özszentsége és a könyvem, amelyet a táskámban hordok, világosít meg minden szavaimban, akkor Nagyságotok irántam való csodálata minden bizonytalansággal és jogosan is, megfogyaikozik. Mert, amint az tudnivaló tudott dolog, Isten számára és eme bölcs könyv szá-

mára nincs titok. Én, mint gyarló ember tévedhetek, de a könyvem nem. És mivel a könyv megmondja milyen az ilyen és ilyen csillagjegy, vagy plánétauralom alatt született halandó ábrázata, én megismerem az ember orcájáról, hogy milyen csillagjegyben és plánétauralomban hozta létre az édesanyja. Még más mindent is mondhatok könyvemből: házasságról, vagyonról, méltóságról, rangról, egészségről és az élet éveiről, de hát az én tudományom sem ér el akármeddig. Mertha ugyan megtudom mondani, tisztelt Demján uram, hogy a borban és társaságunkban kedvtelili majd, azt már, kérdésére, nem tudnám teljes bizonyossággal megmondani, hogy német áruval megrakott szekereivel vajjon honnan is jó: Lembergől-e, vagy pedig Lipcséből?

— Lipcsei árut hozok, — mondotta a kereskedő.

— Akkor jól van. Adjon a Mindenható Nagyságodnak jó egészséget és az áru után búsás hasznót. Most pedig igyék velünk Nagyságod, üritse ki fenékgig azt a boros kancsót.

Felejtve ámulatát Krisztisor Demján uram felemelte boroskancsóját, ivott s vidám és barátságos volt velünk. Kapott aztán a fogadósnétól, cseréptálon, sült csirkét s friss kenyeret. Nem kellett hosszú időnek eltelnie ahhoz, hogy abban az útonlévő kereskedőben igen jó társat s cimborát ismerjünk meg arra a munkára, amelyben éppen találtattunk.

Amikor az ereszalja alatt, az udvaron, elült minden mozgás s a kocsisok nagy bekecsekbe burkolózva a szekerek alá, a kerekék közé, a hórá feküdtek le aludni, a kereskedő, mintha minden gondját-baját bundája mély zsebeibe tömte volna, vidámsága virágában mutatkozott meg s frissen töltött boroskancsóval a kezében felköszöntötte Neculae megyekapitányt. Ugy látszott, hogy a kereskedő különösképpen Bălăbănești falu bojárja — a megyekapitány ismerőse — iránt érez mély szeretetet, azért keresi kedvét a megyekapitánynak.

— Ha kívánja, kapitány uram, — mondotta, — elmesélhetem, hogy estek külföldi mulatásaim, hogysmint jártam a más országokban. Léven, hogy a Fennvaló akaratából úgy rendeltetett, hogy azon nemes és igen tiszteletreméltó cég tagja lehessenek, amelyhez tartozom, néhány évvel ezelőtt elég jó helyzetbe jutottam és kis vagyona tettem szert. Akkor úgy gondoltam, hogy elérkezett az ideje annak, hogy saját emberiségemből még magasabbra jussak s ezért elhatároztam, hogy néhány érdemes koros kereskedő példáját követve, magam is felkeresem Lipcse városát. Addig országos vásárookra jártam és német meg zsidó kereskedőktől vettem az árut, amit aztán továbbadtam. De úgy döntöttem, hogy az igen jó lesz, ha azt a pénzt, amit ezeknek a kereskedőknek hagyok, megtakarítom. Így aztán megkíséreltem egy utat, ma két éve, Lembergbe. És mivel ezen utam után igen jó nyereség ütötte a markom, fejembe vettem, hogy tovább megyek: Lipcsébe. Eljött hát a Szeplőtelen Szűzanya napja, kitűzött ideje indulásomnak. Négy szép tiszta viaszgyertyát vittem a kicsi szentnek a Három Egyházfő templomba s megkértem Mardare atyát imádkozzék utamért, vértessen fel a sok veszéllyel és a rengeteg leskelődő nyavalyával szemben. És én magam is térdepelve töltöttem jó időt a kicsi szent koporsójánál és kérve-kértem vegyen oltalma alá. Megöleltem Grigoricát, ifjabb fivéremet s rábizva boltomat szekérre ültem és nekivágtam a Husinak vivő utnak. Husinál átkeltem a Pruthon s az orosz birodalom földjére léptem. A Dnyeszter melletti Tighinában

találkozásom volt egy örmény kereskedővel, aki a muszkák birodalma legbelsejéből való volt s akivel igen hasznos üzleteket bonyolítottunk le. Tanácskozás után megegyeztünk s ott Tighinában mindjárt meg is vásároltunk, együtt, jó szövetségben, ötszáz darab ürüt, de jó és szép árut. Rubelével fizettük darabját. Ott melegében, cseppet sem késlekedve, miután négy embert vettünk magunk mellé, felhajtottuk azt az ötszáz ürüt a Dnyeszter mentén. Kár s baj nélkül elértük a német gránicot s eljutottunk Isten segítségével Csernovicba. Onnan Lembergbe vettük utunkat s ezt a várost is elértük szerencsésen. Lembergben árunkat vonatba raktuk s alig néhány nap alatt Strassburgba értünk, amely tudvalevőleg francia császári város. Ott addig vesztegeltünk, amíg eladtuk az ürüket, aranyért darabját. Kereskedők vették meg s el is szállították valami Páris nevű vásárhelyre.

— Gyalog-e, vagy pedig vonattal? — kérdezte Isac megyekapitány.

— Vonattal, igen tisztelt kapitány uram. Azokban az országokban, a német és francia birodalomban, nyugaton, az emberek ma már vonattal járnak. Ma itt vannak, holnap ki tudja hol.

— Hogy-hogy vonattal? — kérdezte valaki dörgő hangon, haragosan.

Megfordultam és a Rarău helységbeli öreg csobánt vettem észre. Szemöldjeit összevonta, keménynézésű szeme bizalmatlanul fénylett. Az az igazság, hogy magam és a többiek is nagyon szerettük volna megtudni mi az a vonat, amiről a kereskedő beszél. Az udvari istállómeister és a megyekapitány úgy mutatták, hogy ők tudják miről van szó, de mégsem voltak ellene, hogy maguk is meghallgassák a felvilágosítást, amire vártunk.

— Nem tudják mi a vonat? — kérdezte kacagva Demján uram.

— Hát tudni éppen tudjuk, — mondta nem nagyon erősködve az istállómeister.

— Én nem tudom, — röffent közbe makacson az öreg juhász. — Ki tudhatja milyen újfajta német hitványság lehet az is megint?

— Igazi hitványság, ördögi praktika... — kacagott vidáman a kereskedő. — Az a vonat kerekenjáró házfélékből áll. Ezek a házikók vasrudakból fabrikált utakon állanak, masina vontatja valamennyit, egy masina, de az valami csodálatos módon füttyögtet és pöfög; és magától jár, a tüztől, amit benne tesznek.

— Lovak nélkül? — kérdezte Leonte apó.

— Anélkül.

— Hát ezt már nem nagyon hiszem! — morogta a csobán. Leonte apó szörnyülködve keresztet vetett.

— Mért ne hinnétek el? — vegyült bele békitón a társalgásba az istállómeister. — Én is hallottam valami ilyesmit és el kell hinnünk. Ugyan látni én magam sem láttam.

— Én azonban láttam, ahogy mondom, — erősítette szavait jókedvűen a kereskedő. — Az a masina magától jár és maga után vontatja az összes kis házikókat. Azokban vagy emberek ülnek, vagy pedig árut szállítanak. A Tighinában vett ürüket is ilyen kocsiban vittem. Azok a házikók igen jól mennek, nagy rázkódások nélkül és semmi kellemetlensége nincs az embernek; éppencsak, hogy rettenetes csörömpölés, lárma van, úgy, hogy az utasok úgy ordítanak egymásnak, ahogy a torkukon

kifér, mintha süketekkel váltaná az szót.

— Hm. Aztán Nagyságod is ült abban a tüzes házikóban? — kérdezte a csobán.

— Ültem, jártam. Dehát minek is csodálkoztam volna ilyesfajta dolgokon, amikor láttam én sok mást, ennél csodálatosabbat?

— Ugyan miket, kereskedő uram?

— Hát példának okáért Németországban, a vásárhelyeken olyan házakat emelnek, hogy négy, öt házat raknak egymásra.

— Halottam én is erről, — mondotta bizonytalankodva az udvari istálló-mester, — de nem jött, hogy elhigyjem.

— Hát ugyan mért ne hinné el Nagyságod, ha egyszer ott ugyan van. Meg azután azokon a német vásárhelyeken az utakat beburkolják, szinte egy darab kő az egész.

Hallgattunk és tisztelettel tekintettünk a kereskedőre.

— Igen. S aztán jönnek ezek a németek, urak és urnők és sétálnak fel s alá az utak szélén. Az asszonyok valamennyien kalapot hordanak, az uraknak, mindannyioknak zsebórájuk van. De igaz, nemcsak az uraknak, hanem még a szegényebb munkásoknak is van zsebórájuk.

— A zsebórák az még hagyján, — szakította félbe Leonte apó, — dehát kalapos asszonyok! Hogy úgy mondjam meg ahogy van, ezzel nem igen értek egyet!

— Hát mit csináljon az ember? — vigasztalta meg a csillagjóst az istálló-mester. — Olyan arrafelé a szokása a népeknek. Mit látott még ezenkívül Nagyságod?

— Mást egyebet nem láttam, hacsak azt nem, hogy de nagy vásárhely az a Lipcse! Nagy, mint a világ és mindenféle komédia van benne, a zene szól s amennyi németiség van a földön, az mind sert iszik. Aki nem ihatott abból az italból, jóemberek, hát az ne is igen bánja. Mert annak az italnak olyan íze van, mint a marólagnak.

— Ugy? — derült fel az istálló-mester ábrázata. — Hát azok a németek nem tudják mi a bor?

— Tudni tudhatják; dehát én arra felé olyan bort, mint ez a miénk, nem láttam s erősen is éreztem a hiányát.

— Ugy? Hát enni mit evett Nagyságod? Azt hiszem, igen tisztelt Demján uram, hogyhát csak nem szennyezte be magát macskával, békával, vagy éppen póccal?

Az öreg juhász jót köpött félre s megtörölte a szája szélét inge uj-jával.

— Nem igen óvakodtam, merthogy nem is láttam ilyenfajta dögöket. Hanem burgonyát azt ettem dagadásig, meg főtt sertést és marhahúst.

— Főtt húst? — csodálkozott a megyekapitány.

— Igen, főtt húst és hozzá olyan sert, amit mondok.

— Vagyis, — folytatta a megyekapitány, — nyársonsült csirkébe része nem lehetett?

— Hát nem igen.

— Se betyármódra sütött, máléba s fokhagymába forgatott, bárányba?

— Abban sem.

— Se töltött káposztába?

— Se töltött káposztába, se borsos káposztalevesbe. Se szenensütött pontyba nem volt részem.

— Az Uristen óvjon és oltalmazzon meg minket az ilyen élettől! — vetette a keresztet Leonte apó.

— Hátha így állanak a dolgok, — tette hozzá Isac kapitány, — ha nekik mindezük nincs meg, hát akkor bánom is én! Ők maradjanak meg a vonatukkal, mi meg a mi jó Moldovánkkal!

Erre aztán valamennyien igen jó kedvre derültünk és odaköszöntünk boroskancsóinkkal Krisztisor Demján uram bundájának, fürtös szakállának és pirospozsgás ábrázatának. S nagy lármát csaptunk, tele to-rokból kiabáltunk, ki ahogy tudott.

— Ami azt illeti azoknál a németeknél vannak jó dolgok is, — folytatta szavát a kereskedő. — Teszem azt náluk a tudás igen nagy becsben áll.

— Ime valami, ami csakugyan nem rossz, — vélte az istállómes-ter.

— Minden vásárhelyt, minden faluhelyt, igen tisztelt udvari istálló-mester uram, minden vásárhelyt, minden faluhelyt, mondom, iskola. Iskola és iskolamesterek. S ott mindenkinek tanulnia kell, mindenki be van fogva a könyv mellé.

— De hát akkor a juhokat ki őrzi? — morogta a juhász, mi pedig megint vidámságra derültünk.

— Már pedig ez így van, nem mentes ott senki a tanulás alól, se fiu, se leány!

Az istállómes-ter arca elsötétült.

— Hogy-hogy lányok? Hát ez megint valami olyan rend, hogy ez is csak hadd maradjon náluk.

Mi természetesen valamennyien egyetértettünk az istállómes-terrel és megint kiáltoztunk és ütöttük az aszalt, de olyan erősen, hogy azt hallják meg Németországban is.

A kereskedő, mivelhogy igazságosabb volt, mint mi, mosolygott és csendesen várt sorára. Hogy elült a lárma, folytatta:

— És van még azoknál a németeknél valami, kapitány uram. Rend van és törvény. Én ismertem ott egy molnárt, aki egy falat földért beperelte a császárt magát. S mivelhogy az igazság az ő oldalán volt, a bírák neki adtak igazat, nem a császárnak.

— Nohát ezt én megint nem hiszem, akár a tüzes szekeret, — kiál-totta Konsztántin, az öreg juhász.

— Én pedig igenis hiszem és nagyon is a kedvemre való az ilyen-fajta rend, — fordult a szabad paraszt felelete.

— Így hát, igen tisztelt istállómes-ter uram, három hetet töltöttem országukban, láttam sok jót, de volt olyan is bizony, ami nekem nem volt kedvemre. Példának okáért, hogy eretnekek. Habár máskülönben ők is hisznek a mi Urunkban, Jézus Krisztusban.

— Akkor hát, hogy eretnekek?

— Eretnekek, annyi. Nekem Mardare atya mondotta a Három Egy-házfő templomában. Ő meg tudja.

— Hát akkor eretnekek és kész, nem tehetek róla, — egyezett bele az ítéletbe az udvari istállómes-ter.

Ezen egy kicsit elbusultuk magunkat, a németeknek ezen a nagy

bűnén. De a kalmár beszélni akart s mi hallgattuk őt.

— Azután például tapostam én eleget a német utakat, sok falut, sok várost kerestem fel, de azt mondhatom, hogy senki nem háborgatott, se közrendi ember, se császári személy. S elhoztam én azzai a tüzes szekérrel, ahogy ez az ember nevezi, aki nem hisz szavaimnak, árumat egész Lembergig. Ott hosszú német szállítókoskba raktam. Szucsavában megint váltottam szekereket, ezekbe a bukovinaiakba fogattam. Kornu-Lunkánál, a határszorosnál, Fálticeni mellett moldovai földre léptem nagy örömmel. Amikor a fejedelmi vámot vették tőlem, a vámosok megkérdezték, vajjon nem hoztam-e számukra is valami ajándékot azoktól a hitvány és eretnek németektől? Akkor benyultam bundám jobb-zsebébe és elővettem onnan a két vámosnak egy-egy égőveres színű nyakbavaló kendőt. Mert már jóelőre gondoltam én erre; előkészítettem az ajándékokat, hogy ne kelljen megoldanom batyúimat, se kinyitnom a ládákat. Nagyon megörültek a vámosok és utamra hagytak; békében is jártam egész Boroajáig. Ott a Moldova folyó körül egyszer csak egy lovas vált ki, szép derék férfiú és intett, álljak meg. Megértettem, hogyha nem engedelmeskedem a piztolyait szólaltatja meg. És ahogy álltam és vártam a lovas egyre közelebb léptetett hozzám, majd hozzámfordult és megkérdezte ki fia vagyok, honnan érkezem és minemű árut viszek. Ugy feleltem neki, mint igazi bírámnak. De megkérdeztem én is ki ő? Így válaszolt: Tekintsen reám, Nagyságod. Én rabló vagyok s az országon szolgálok. Ide minden pénzt, ami Nagyságodnál van.

— Jó ember, — mondom én, — árut adhatok, pénzem az nincs. Ami volt, a szekereknek kifizettem s otthonomig még két napi járóföld van hátra.

— Ugy? — szólt. — Akkor mondja meg Nagyságod, miféle árut visz?

— Hát miféle árut vigyek? Lipcsei árum van, német gyártmány. Mindenféle csipkém, gyöngyeim, fülbevalóim vannak a batyukban, meg finom fehérneművásznak asszonyféléknek.

— Mit akar Nagyságod, mit csináljak én ilyesmivel? — mondta a rabló. — Nem talált semmi mást azoknál a bűnös gazoknál, semmi olyasmit, ami méltó egy ilyen daliához, mint én?

— Dehogynem, ha meg nem sértelek vele s kedved elnyeri, erre is gondoltam, jóember, — mondtam neki. — Tessék tőlem egy szép égővörös indiai gyapjukendő. Ilyen nincs senkinek Moldova-országban, odavaló ez a lovasember nyakába!

— Hadd lássam, — mondta a rabló.

— Én mindjárt kivettem bundám másik zsebéből a harmadik kendőt s neki nyújtottam. Amikor meglátta nagy öröme lett. Elvette, elment, még meg is köszönte.

Jókedvűen a jó találkozástól megálltam Drăguseni községben, az is a Moldova folyó mellett van. Megállítom a szekereket, pihenőt adok, odateszem a szekereket, vessenek jó tüzet az ökrök orránál, keverjenek jó puliszkát a vasüstben. Amikor kibontom a turót, ők meg kiborítják a puliszkát, hát egyszer csak jön a megyei alispán s a hivatal parancsára fe'lszólit, adjam elő az utilevelet.

— Mit mondjak Nagyságotoknak? Nekem elsőrendű utileveleim

vannak, de a legkülönb Temistokle Buksán aga önágyaságos fényessége levele, aki is nekem keresztapám. Előveszem az utileveleket s azt a levelet, az aga levelét orra alá dugom az okvetetlenkedőnek.

Ez van abban a levélben:

„A Nagyságos Fejedelem parancsából, Te megyei alispán, Te sz-právník, vagy akár más előljáró, Te vámos, Te falubíró, vagy bárki légy, nehogy bármiféleképpen ártani merészkedj ennek a tisztességes kereskedőnek, hanem engedd utjára békén, hadd menjen oda, ahova akar. Így legyen.“

Rákancsit az a hivatalos ember azokra a nagy pecsétekre, meg az aga kézjegyére, fintoritja az orrát.

Azt mondja:

— Nagyságod, nagyuram, Németországból jön?

Felelek neki. Azt mondom:

— Igen, Lipcséből jövök.

— Aztán milyen árut hoz, Nagyságod?

— Hát miféle árut? Mindenféle csipkét, gyöngyöket, fülbevalót, fémhírneművásznakot, meg más mindent asszonyoknak.

— Csak azt? Hát aztán mire tudjon menni mindezekkel egy olyan legényember, mint én?

— Semmire sem mehet, az már igaz, — válaszolok neki mosolyogva. — De ha meg nem sértelek s kedvedet nem rontja, megyei alispán uram, én bizony erre is gondoltam. Van nekem mindezen asszonyoknak való hiábavalóságok mellett egy gyönyörű szép indiai gyapjuken-dőm, nyakbavaló, olyan csodálatosan szép nincs még egy a világon!

— Lássam, biztat.

— Kiveszem a zsebemből a negyedik gyajukendőt és ő elmegy anélkül, hogy köszönne.

— Ez utazásom története, kedves keresztény felebarátaim, — végezte elbeszélését jókedvűen a kereskedő. — Kifizettem adómat, ki a vámot is, leadtam az ajándékokat is, kinek ahogy dukált és most enyém az ut Jassy piacáig. Még ott van kicsi adósságom a szentnél s még valami lerónivalóm Mardare atyánál. Azonkívül iparkodnom kell még, hogy keresztapám Buksán aga fényes ábrázata elé jussak. Ha ez megvan, akkor aztán kipihenhetem magam, a magam házában, a magam boltjában, ahol is békében megvárhatom, hogy nem kevés fáradaimaimnak meg legyen a gyümölcse. S ha eljön ideje annak is, Isten segítségével, nőt is veszek magamnak, — mert tudnotok kell Nagyságotoknak, én még szabad legényember vagyok.

Mi újra kiáltásokba törtünk ki és a tisztességes kalmár szakálla felé emeltük boroskancsóinkat. És abban a nagy kocsmái zshivajban egyszer csak megjelent, riadtan tűnve, mégis kicsiny mosollyal a szája sarkában: Ankuca. Felfogott ingében, ölében kis sütőben frissen-sült lepénykéket hozott. Aminek a látásán mi még nagyobb örömrre hevültünk és, ha lehet, még nagyobbakat kurjantottunk. Krisztisor Demján pedig, akit szintén virágos kedvre birt a jó ujbör, felkelt az asztaltól, bundája zsebébe süllyesztette kezét, kihuzott onnan és megcsillogtatott a tűz fényében egy gyöngynyakláncot. Odalépett a fogadósnéhoz, szép nyakára helyezte az ékszert és bekapcsolta szép pihés tarkójára. Azután tett egy lépést hátra és csodálattal tekintve Ankucára így szólt:

— Drága Ankuca asszonyom, ime legyen tanu valamennyi vendéged! Mondja meg mindenik, vajjon látott-e valaha ilyen gyönyörű gyöngy-sort ilyen gyönyörű asszony nyakán?

Keze közé kapta a fogadósne fejét és esókot nyomott mindkét orcájára. Ankuca letette a sütit az asztalra, kiperdült a kereskedő izmos karjai közül és kiszaladt az ivóból. (Salamon Ernő fordítása)

SZERGEJ JESZENYIN: LEVÉL ANYÁMNAK

Fordította: ZLINSZKY MIKLÓS

*Vajjon élsz-e, anyám, egyetlenem!?
Én még élek. Forró köszöntések
ringjanak fel szobád fölött s esti
mondhatatlan édességű fények.*

*Irják, hogy mély bánattal és buval,
esett fejjel a fiadat várod
s öregséged lassu ingásával
messzenéző dombtetőnket járod.*

*Irják, hogy az esti kék homályban
minduntalan felrémlik előtted,
hogy valaki éles korcsmazajban
megkéseli fiú szívemet.*

*Nincs baj, anyám! Ne aggódj miattam,
nem vagyok már a régi vad részeg...
Csak a fájó merengésed véli,
hogy viszontlátás nélkül halnék én meg.*

*Gyermekgyöngeséggel most csak egyre
álmodozom s mákonyában élek...
De már megyek s azt a percet várom,
mikor hajlott házukba belépek.*

*Hazamegyek. Mikor? Majd ha nyitja
virágait kertünk ékességel, —
de hajnalban, mint valaha régen,
ne kelteges, ne ébresztgessél fel.*

*Ne bántsád, ami elmúlt, mint az álom
s ne hánytorgasd azt, ami meg most van:
az életnek annyi veresége,
fáradtsága, szenvedése rajtam.*

*Imádkozni se kényszeríts többet;
bocsásd meg a régi rosszaságom —*